

Livet er mer...

Tips oss om utenomfaglige aktiviteter på telefaks 23 10 9040 eller e-post: tidsskriftet@legeforeningen.no

Helsejubileum i rute sentralt – i blomstring lokalt

I 2003 feirer det offentlige helsevesen i Norge 400 år. Program for de nasjonale markeringer er klart, blant annet med fagkongresser og publisering av et medisinsk-historisk bokverk. Men også hos lokale arrangører er det stor aktivitet.

DET OFFENTLIGE HELSEVESEN
400 ÅR - 2003

– Planene som allerede er meldt inn, vitner om at det er mange leger som gløder for oppgaven. Det er alt fra markeringer av den tradisjonelle sorten, til mer spennende aktiviteter hvor man samarbeider med lokale krefter så som historielag, barneskoler og kulturinstitusjoner, sier Laila Liseth. Hun har i ett års tid vært prosjektmedarbeider for helsejubileet, i regi av styringsgruppen som Sosial- og helsedepartementet oppnevnte i 1998 (1).

Under ledelse av Svein Hindal, divisjonsdirektør ved Haukeland Sykehus, har gruppen sydd sammen et program for høytidelig feiring på nasjonalt nivå, men også sørget for at 19 tverrfaglige fylkeskomiteer er etablert. Disse organiseres av fylkeslegene og de statlige utdanningsdirektørene i fellesskap, siden undervisningsopplegg rettet mot skoleverket skal være en viktig ingrediens.

Boklansering på nyåret

400-årsmarkeringene i den nasjonale styringsgruppens regi er i boks. På nyåret utgis et vitenskapelig medisinsk-historisk verk, som dekker perioden 1600–2000. Bind 1 dekker perioden frem til 1850, med Ole Georg Moseng som forfatter. Aina Schiøtz (2) er redaktør og forfatter av bind 2. De to forskerne har vært engasjert siden 1999, og manuskriptene blir fullført innen sommeren. I tillegg er en tredje forfatter, Maren Skaset, engasjert for å skrive et sluttkapittel fra vår nyere historie.

Siden Norges første offentlige lege, Vilhads Nielsen Adamsen, ble utnevnt i Bergen i 1603, skal den nasjonale markeringen finne sted i vestlandsbyen i juni neste år. I forkant er regjeringen vertskap i hovedstaden for en Europaråds-konferanse for helseministre i over 40 land, med påfølgende invitasjon til jubileumsfest i Håkonshallen i Bergen 14. juni. Deretter følger en fagkonferanse kalt 400 years and the way forward, som blir avviklet 15.–17. juni.

I Oslo blir det på ny invitert til internasjonal medisinsk-historisk konferanse i september. Og på Kulturminnedagen, 14. september, blir det helsehistorisk program over hele landet.

Åpen invitt

De lokale jubileumskomiteene har i stor grad valgt markeringer som fokuserer på det som særpreger fylkene kulturelt, og med hen-

Tidsskriftets forsider dokumenterer helsevesenet gjennom tiden, som her fra nr. 8/1993 med utsnitt av et stetoskopisk fotografi, trolig fra Rikshospitalet i 1902.

syn til næringsveier. En foreløpig oversikt (www.helsejubileum.no/landetrundt.html) kan gi ideer til dem som fremdeles er i startgroppen. Her er båt som går langs kysten med forebyggende budskap. Lørdagsuniversitet, opera og humorrevyer. Smitte- og sanatoriumshistorie hvor tuberkulose brukes som inngang til informasjon om hygieneutvikling, forebyggingsstrategier og behandling – og med HIV/AIDS som moderne arvtaker. Her er også planlagt utstillinger som vil anskueliggjøre forholdet mellom myndighetskrav og helsearbeidere på grasrota, og hvordan konfrontasjoner mellom offentlig helsevesen og folkemedisinen har artet seg. Videre lanseres ideer om landsdekkende skolekonkurranser via Internett, hvor elevene samler stoff om medisinsk historie og folkehelse-spørsmål.

– Vår invitasjon er åpen, og her kan alle helsearbeidere være viktige bidragsyttere, sier Liseth. – For eksempel kan de gjøre en innsats når lag og foreninger trenger utstyr og kunnskap om primærhelsetjenesten i distriktene, men også delta i de kreative aktivitetene, lokker prosjektmedarbeideren.

Frem i lyset

I Bergen vil befolkningen og tilreisende tilbys jubileumsmarkering som foregår hele

året, blant annet med en «helseløype» gjennom sentrum av byen. Et kart vil føre publikum til poster underveis, med informasjon tilpasset både barn og voksne. Man kan få et innblikk i Kjøttbasarens sentrale rolle i byen, og kunnskap om sunnhetsskommisjoner og matservering til fattige skolebarn. For dem som tør, kan det bli mulig å besøke gamle fengselsceller der psykisk syke og kriminelle ble stuet sammen.

– Den første næringsmiddelkontrollen i Norge ble etablert i Bergen i 1878. At næringsmiddelkontrollen fyller 125 år og Landsforeningen for Hjerne- og Lungesyke (LHL) runder 60 år i 2003, betyr at vi kan slå oss sammen om arrangementene, sier Laila Liseth, som legger til at tilsvarende samarbeid vil finne sted i andre kanter av landet.

Planene om å åpne Nasjonalt medisinsk museum i forbindelse med 400-årsmarkeringen, er inntil videre lagt på is (3). – Det var vanskelig å få til i rett tid, sier Laila Liseth diplomatisk. Hun viser til at Stortinget utsatte bevilgningen til en slik etablering på statsbudsjettet for 2002. I stedet skal Norsk Teknisk Museum bruke vårhalvåret på et oppdrag som museet har fått fra Helsedepartementet: å forvalte de statseide medisinsk-historiske samlinger, samt å registrere og lagre gjenstander, bøker og arkivalier (se www.museumsnett.no/ntm/). Men styringsgruppen sørger stadig for å bringe inn temaet i sine møter med helseministeren, forsikrer hun.

– Tiden rant ut for at Nasjonalt medisinsk museum kunne bli en del av jubileet. Nå setter vi heller inn kreftene på at medisinsk historie skal få økt oppmerksomhet, og at de mange små samlinger som finnes rundt i landet skal komme frem i lyset, kommenterer Laila Liseth.

– Kari Ronge, *Tidsskriftet*
kari.ronge@legeforeningen.no

Litteratur

1. Ringnes A. Det offentlige helsevesen planlegger 400-årsjubileum. *Tidsskr Nor Lægeforen* 2000; 120: 2587.
2. Husom N. Aina Schiøtz: Med distriktslegen gjennom dype daler og store høyder. *Tidsskr Nor Lægeforen* 2000; 120: 2588–9.
3. Nasjonalt medisinsk museum i det blå (<http://lts-pdf.pdctangen.no/pdf2001/3330.pdf>) *Tidsskriftet* 20.11.2001.